

ÚVOD DO PŘEDMĚTU LATINA PRO HISTORIKY

Lazio – kolébka antického Imperia Romana

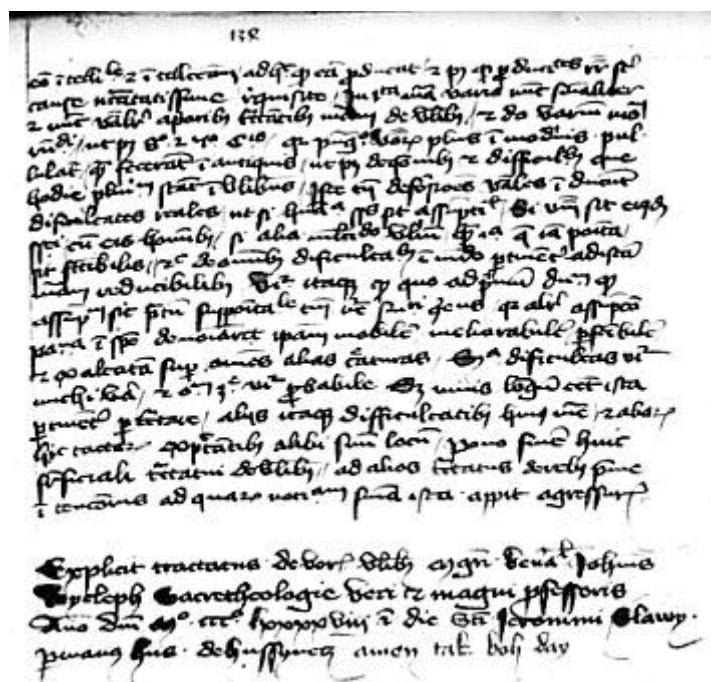

Latinský rukopis ze 6. století př. Kr.

ପ୍ରକାଶକ ପରିଚୟ

SCISSUS EST ET CENTURIOS CLAMANS
HONORIFICABAT DMI DICENS UERE
IUSTUS ERAT HIC HOMA ET OMNES
QUISIMULUE RERANT AD SPECTACULUM AD PAPULUM
VIDENTES QUAEFFECTAS VNT
PERCUTIENTES PECTORA ET FRONTES
REVERTEBANTUR STABANT AUTEM OMNES
NOTIUS ALONCE ET MULIERES
QUAE SECUTAES SUNT CUM
ACATILAEA VIDENTES HAEC
ET ECCE UIR NOMINE Ioseph
DECURIO CUM ESET BONVS ET IUSTUS
NON HOC ERAT CONSENTIENS CONSILIO
ET ACTIONE QVM AB ARIATHA
MULTATE IUDAEOXVM QUI EXPECTABAT
RECVNMDĒT ET ACCEDENS AD PILLATUM
PETIUIT CORPUS IHU ET DEPONENS
IN VOLVIT CORPUS IHU IN SINODANE
ET POSUIT EUM IN MONUMENTO
SCULPTO ubi ad huc
NEMO JUSITUS ET POSITO EO IN POSUIT
IN MONUMENTO LAJIDI EM QUEM UIXIVINT
MOUEBANT ETATAUTEM DIES ANTES ABLIATUM
SECUTAES SUNT AUTEM DUAE
MULIERES QUAE ERANT SIMUL UENIENTES
ACATILAEA ET VIDEERUNT
MONIMENTUM EIUS REVERSAE AUTEM
QUAE EXUNT AROMATA ET UNCVENTA
ET QUIDIDEM SABBATUM TRECQUE VENIE RUNT PUNA AUTE
SABBATI MANE DILUCULO
VENIEBANT AD MONIMENTUM AD FERENTES
QUAE RARAE RUNT ET QUIDAM CUM MILLIS
FOLIABANT AUTEM IN TRASE

Rukopis Mistra Jana Husa z přelomu 14. a 15. století

LATINSKÁ ABECEDA A VÝSLOVNOST

Dnes – 24 písmen

Římané – 23 písmen

- nerozlišovali v písmu V a U – **psali pouze V, ale vyslovovali V – U**
- znali pouze velká písmena – majuskule (x malá písmena - minuskule)

ČLENĚNÍ LATINSKÝCH HLÁSEK

- a) vokály = samohlásky – krátké + dlouhé
- b) diftongy = dvojhlásky – ae /é, oe/é, ei/ej, au, eu, ui/uj
- c) konsonenty = souhlásky – různé typy podle způsobu tvoření – viz čeština

DÉLKA SLABIK V LATINĚ

- za dlouhé slabiky se pokládají i ty, které NEOBSAHUJÍ dlouhou samohlásku či dvojhlásku

LATINSKÁ SLABIKA JE DLOUHÁ:

- a) **přirozeně** – obsahuje dlouhou samohlásku nebo dvojhlásku
laudatur / laudatur – on je chválen
- b) **pozicí** – za krátkou samohláskou slabiky následuje skupina souhlásek
laudantur / laudantur – jsou chváleni

LATINSKÝ PŘÍZVUK

- a) méně než trojslabičné slovo – na první slabice
- b) trojslabičné a víceslabičné slovo – podle délky předposlední slabiky (**tzv. penultimy**):
  1. předposlední dlouhá, potom je i přízvučná *laudatur, laudantur*
  2. předposlední krátká, potom přízvuk na slabice přední, tedy na 3. od konce
légitur, ténebrae /ténebré – temnoty

PRAVIDLA PRO VÝSLOVNOST LATINY (V. STŘEDOEVROPSKOU)

hláska	výslovnost	příklad
ae, oe	é	laedo / lédó – urážím poena / péna - trest
i před samohláskou téže slabiky	j	iam / jam - už
i před samohláskou začínající slabiku	ij	Italia / italijská - Itálie
i mezi dvěma samohláskami	jj	major / majör - větší
qu	kv	aqua / akvá - voda
nqu	ngv	lingua/ lingva – jazyk, řeč
su před samohláskou TÉŽE slabiky	sv	suavis / svavis - milý
c před a, o, u před souhláskou na konci slova	k	carus / kárus - milý Ecce / ekce – ejhle hic / hyk - tady
c v ostatních případech a před dvojhláskou	c	dicitur / dyčit – říká se, prý caecus / cékus - slepý
ti před samohláskou	ci	amicitia / amicicia - přátelství
ti před dvojhláskou ae	ci	divitiae / divície - bohatství
ti +s, t, x před samohláskou	ty +s, t, x + samohláska	Hostium / hosty – bez nepřátel
ti před samohláskou i dvojhláskou ve slovech řeckých	ty	Miltiades / miltyades
ph vždy	f	philosophus / filozofus - filozof
s mezi dvěma samohláskami	z	rosa / róza - růže
ex před samohláskou	egz	Exemplum / egzemplum - příklad
slabiky di, ti, ni	dy, ty, ny	dico / dyko – říkám timeo / tymeo – bojím se niger / nyger - černý

PROCVIČOVÁNÍ SPRÁVNÉ VÝSLOVNOSTI A ČETBY:

aequus, aedifico, missa, articulus, consensus, caelum, capella, caput, clericus, coniunx, oratio, scientia, praesentia, quia, ratio, requies, proelium, scriptura, vicinus, vinculum, patientia, visitatio, carcer, sanguis, miser

GRAMATICKÁ TERMINOLOGIE - VIZ např. skripta prof. Bartoňka str. 8, je nutná její znalost na následující týden (30. 9. 2015)

Názvy slovních druhů:

- substantivum (-a) podstatné jméno
- adjektivum (-a) přídavné jméno
- pronomen (pronomina) zájmeno
- numeralium (numeralia) číslovka
- verbum (-a) sloveso
- adverbium (-a) příslovce

Názvy gramatických kategorií

- **maskulinum (-a)** podstat. jm. r. mužsk.
- **femininum (-a)** podstat. jm. r. žensk.
- **neutrum (-a)** podstat. jm. r. střed.
- **singulár** číslo jednotné
- **plurál** číslo množné

Označení pádů:

1. nominativ
2. genitiv
3. dativ
4. akuzativ
5. vokativ
6. lokál
7. instrumentál

Číslo:

- **singulár** jednotné č.
- **plurál** množné č.

Slovesný čas:

- **prézens (-ntu)** přítomný
- **futurum** budoucí
- **préteritum** minulý

Slovesný způsob:

- **indikativ** oznamovací
- **kondicionál** podmiňovací
- **imperativ** rozkazovací

Slovesný rod:

- **aktivum** činný
- **pasívum** trpný